

Lunds universitet

Avd. för litteraturvetenskap, SOL-centrum

Handledare: Elisabeth Friis

2016-06-01

Filippa Lindsjö

LIVK10

Elizabeth Bennet vs Katniss Everdeen

Analys av hjältinnan utifrån ett feministiskt perspektiv

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	s. 3
1.1	Handling.....	s. 3
1.2	Syfte	s. 3
1.3	Frågeställning.....	s. 4
1.4	Tidigare forskning.....	s. 4
1.5	Metod.....	s. 5
2	Diskussion.....	s. 6
2.1	Introduktion.....	s. 6
2.2	Den typiska Austenhjältinnan.....	s. 6
2.3	Den dystopiska hjältinnan.....	s. 13
2.4	Elizabeth Bennet vs Katniss Everdeen.....	s. 20
2.5	Den dystopiska Austenhjältinnan.....	s. 23
3	Slutsats.....	s. 25
4	Källförteckning.....	s. 27

1. Inledning

1.1 Handling

Jane Austens roman *Pride and Prejudice* (1813) är en klassiker som tar plats på landsbygden i 1800-talets England. Under denna tid är det viktigt för en kvinna att finna en lämplig make med god ekonomi för att kunna bli försörjd och därmed säkra sin framtid. Elizabeth Bennet är en självständig kvinna som går sin egen väg och säger vad hon tycker och tänker. Hennes mål i livet handlar om mer än att hitta en rik make. Elizabeth stöter på flera moraliska val och klassproblem där hon måste agera utifrån sitt sunda förnuft. Suzanne Collins dystopiska roman *The Hunger Games* (2008) skildrar en framtid i det fiktiva landet Panem. Katniss Everdeen bor med sin mamma och lillasyster Prim i ett av de fattigaste distrikten. Varje år hålls ett hungerspel i Panem som går ut på att slumpmässigt utlottade deltagare ska döda varandra tills det bara finns en kvar. När Prim lottas ut anmäler sig Katniss frivillig och tar hennes plats. Katniss får använda sig av sina jaktkunskaper och sin intelligens för att kunna överleva spelet. Samtidigt försöker hon stå upp emot landets maktstruktur i en värld där allt och alla står under ständig bevakning.

1.2 Syfte

Uppsatsens syfte är att analysera hjältinnerollen i *Pride and Prejudice* och *The Hunger Games* och sedan jämföra huvudkaraktärerna Elizabeth Bennet och Katniss Everdeen för att undersöka om det finns några likheter mellan dem. När jag på en tidigare kurs läste *Jane Eyre* fick jag också läsa en text som jämförde *Jane Eyre* och *Twilight*. Texten gick igenom vilka likheter det fanns mellan romanerna, och det fanns förvånansvärt många. Där väcktes idén om att göra en liknande jämförelse mellan två andra olika verk. Jane Austen och Suzanne Collins är två författare man normalt sätt inte förknippa med varandra. Jag vill undersöka om två så olika författare har något gemensamt då det skulle kunna bidra till diskussionen om kvinnans plats i samhället. Austens roman utspelar sig under Austens samtid, vilket gör den till en realistisk roman eftersom den fiktiva handlingen skulle kunna ha hänt i verkligheten. Collins roman är skriven på 2000-talet men utspelar sig i en fiktiv och överteknologisk framtid. Det intressanta är att se om en fantasyhjältinna kan ha något gemensamt med en realistisk hjältinna då det skulle innebära att Austen hade samma tankar som Collins om att kvinnan måste bryta sig loss från samhällsstrukturens makt och göra skillnad. Genom att jämföra romanerna kan man komma närmare kvinnans utveckling. En jämförelse kan också innebära

framsteg för feminismens utveckling då det visar hur feminismen florerat under en viss tid samt hur feministiska tankesätt utvecklats. Trots att det skiljer 200 år mellan dem handlar både *Pride and Prejudice* och *The Hunger Games* om en kvinnans kamp i ett samhälle där klass och normer är avgörande. Jämförelsen inom de två olika genrerna betyder också att olika förutsättningar för hjältinnerollen påverkar om det finns ett samband. Jag kommer fokusera på kvinnan utifrån ett feministiskt perspektiv för att se hur hjältinnerollerna representeras utifrån deras tidsperioder, samhällsstrukturer och möjligheter. Uppsatsens idé grundar sig på tanken om att Elizabeth Bennet och Katniss Everdeen delar egenskaper och tankar trots de stora skillnaderna mellan romanernas handling och synen på kvinnan. Man kan med hjälp av jämföringen dra slutsatser angående jämställdhetsutveckling om hur långt kvinnan kommit idag jämfört med på 1800-talet. Det skulle också kunna bidra till forskning om kvinnans möjligheter i framtiden då jämförelsen visar hur feminismen utvecklats hittills. Därefter kan man försöka förutspå med dagens samhällsutveckling hur kvinnans möjligheter kan förbättras ytterligare. Jag kommer slutligen göra en kort analys av Elizabeth som dystopisk hjältinna baserat på Seth Grahame-Smiths parodi *Stolthet och fördom och zombier*. Detta gör jag för att komplettera min jämförelse och föra Elizabeth och Katniss närmare varandra. Genom att undersöka Austens karaktär i Collins genre kan de kopplas till en närmare samhörighet eftersom Elizabeths karaktärsdrag förstärks i den nya miljön.

1.3 Frågeställning

- Hur representeras hjältinnerollerna utifrån ett feministiskt perspektiv?
- Finns det några likheter mellan Austens 1800-talshjältinna Elizabeth Bennet och Collins 2000-talshjältinna Katniss Everdeen, och vad kan det i sådana fall innebära för feminismens utveckling?
- Vilka ytterligare karaktärsdrag som kan likna Katniss finner vi hos Elizabeth i den dystopiska versionen *Stolthet och fördom och zombier*?

1.4 Tidigare forskning

Det har tidigare forskats och skrivits mycket om Jane Austen, i bl.a. Janet Todds *Jane Austen in Context* och Andrew H. Wrights *Jane Austen's Novels: A Study in Structure*. Texterna har mestadels handlat om vad som är typiskt för just Austen och romanerna som helhet, inte vad som är typiskt för en 1800-talshjältinna. Därför kommer jag att ta fram de typiska karaktärdragen för en Austenhjältinna. John Hardys *Jane Austen's Heroines: Intimacy in Human Relationships*, Vivien Jones *How to Study a Jane Austen Novel* och Janet Todds *The*

Cambridge Introduction to Jane Austen använder jag som underlag i analysen om den typiska Austenhjältinnan. Sandra Gilbert och Susan Gubar diskuterar feministiska utgångspunkter i *The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination* där två avsnitt handlar om Austen. Jag kommer därför basera det feministiska perspektivet på *Pride and Prejudice* utifrån Gilbert och Gubar. Suzanne Collins roman är relativt ny och därför finns det inte mycket material om hennes författarskap att utgå ifrån. Jag har således valt att använda material som fokuserar på dystopisk ungdomslitteratur då det är den genre som Collins roman tillhör. Balaka Basu, Katherine R. Broad och Carrie Hintz texter i *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults: Brave New Teenagers* samt June Pulliam och Sonya Sawyer Fritz medverkan i *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction* används i diskussionen om vad som är typiskt för den dystopiska hjältinnan. Ur *A Concise Companion to Feminist Theory* används Sara Ahmed och Linda McDowell som underlag till de feministiska teorier jag kommer diskutera i *The Hunger Games* då boken tar upp allmän och modern feminism. Sekundärlitteraturen handlar övergripande om feminism, heroism, Austens författarskap, dystopisk ungdomslitteratur samt romanerna jag undersöker. Paul Tennysons *Litteraturteori* har jag också med då han tar upp viktiga övergripande synpunkter om feminismen. Övrigt material som jag kommer att använda är Seth Grahame-Smiths *Stolthet och fördom och zombier*. Till analysen av hans roman använder jag inslag från John Hardys *Jane Austen's Heroines: Intimacy in Human Relationships* och Miranda A. Green-Barteets kapitel i *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction* eftersom *Stolthet och fördom och zombier* är en blandning av Austen och dystopisk fiktion.

1.5 Metod

För att svara på mina frågor kommer jag först och främst att undersöka hjältinnerollen i *Pride and Prejudice* och *The Hunger Games* var för sig utifrån ett feministiskt perspektiv. Jag börjar min avhandling med att beskriva den typiska Austenhjältinnan baserat på karaktären Elizabeth Bennet, och sedan fortsätter jag med att analysera vad som är typiskt för den dystopiska hjältinnan utifrån karaktären Katniss Everdeen. Därefter kommer jag att göra en jämförelse mellan hjältinnornas karaktärer för att se om det finns några likheter mellan dem. Där poängterar jag ut vilka likheter som finns och vad det kan innebära för feminismen. I det avsnittet tar jag också kort upp genrernas påverkan. Slutligen kommer jag att analysera Elizabeths hjältinneroll utifrån ett dystopiskt perspektiv innan jag avslutar med en sammanfattande slutdiskussion.

2. Diskussion

2.1 Introduktion

Pride and Prejudice och *The Hunger Games* är två romaner som utifrån varsin värld skildrar två starka kvinnokaraktärer. Austens hjältinna är en kvinna före sin tid som tar plats och vägrar låta sig kuvas av samhällets normer. Collins hjältinna lever i en högteknologisk framtid och står upp emot samhällets maktstruktur. Trots de stora skillnaderna har författarna skapat kvinnliga karaktärer med liknande egenskaper som vågar bryta mot samhällets normer.

2.2 Den typiska Austenhjältinnan

Jane Austens sex romaner skildrar kvinnan under slutet av 1700-talet och början på 1800-talet. Hennes huvudkaraktärer delar karaktärsdrag för vad som kan klassas som den typiska Austenhjältinnan. John Hardy uppger i *Jane Austen's Heroines: Intimacy in Human Relationships* att individualitet, självbehärskning, dygd och självständighet är de karaktärsdrag som utmärker en Austenhjältinna.¹ I *Pride and Prejudice* är hjältinnan Elizabeth Bennet en karaktär som sticker ut i mängden. Med ett gott självförtroende, humor, ärlighet och kvicka repliker är hon en feministisk förespråkare och förebild för kvinnor. Elizabeth är oberoende av andras åsikter och bryr sig inte bara om klass eller pengar. Hon baserar sina åsikter på andra människors beteende och intrycket hon får av dem. Austenhjältinnorna tillhör den övre medelklassen och socialiserar med överklassen på olika evenemang och tillställningar. Elizabeth stöter för första gången på Fitzwilliam Darcy på en bal. Han beundras av alla och beskrivs som mycket stilig och nobel, en uppfattning som snabbt ändras då hans högfärdiga beteende inte uppskattas av omgivningen. Darcys vän Charles Bingley har ett trevligt bemötande mot alla, tillskillnad från Darcy som vägrar dansa med någon annan än Bingleys systrar. På balen råkar Elizabeth höra en konversation mellan Darcy och Bingley. Bingley har blivit förtjust i Elizabeths vackra syster Jane, och föreslår att Darcy ska dansa med Elizabeth. Han påpekar även för Darcy att Elizabeth också har ett vackert yttre. ”She is tolerable, but not handsome enough to tempt me”, svarar Darcy efter att ha gjort en snabb granskning av henne.² Även om Elizabeth känner sig en aning förolämpad av den oförtjänta kommentaren låter hon sig inte påverkas av Darcy. Hon behärskar sig och kan istället se det humoristiska i situationen och sedan skratta åt det med sin familj och sina vänner. Istället för att låta sig påverkas av en främmande mans åsikter flyttar hon fokus från sig själv så att det är

---

¹ John Hardy, *Jane Austen's Heroines*, London 1984, s. xiiff

² Jane Austen, *Pride and Prejudice*, London 1994, s. 11

Darcy som blir granskad. Som feministisk förespråkare lägger hon stor vikt vid människors beteende och huruvida de visar respekt mot andra eller inte. Darcy dömer Elizabeth utifrån hennes utseende, utan att vet någonting om henne eller ge henne en chans. Elizabeth dömer Darcy utifrån hans beteende och försöker inte bortförklara sig själv eller ge igen med samma metod. Janet Todd skriver i *The Cambridge Introduction to Jane Austen* att Austens hjältinnor är medvetna om vilka sociala koder och regler som ska följas för att kommunicera.³ Som hjältinna representerar Elizabeth en roll som baserar sina åsikter på en annan människas karaktär. Hon uppför sig artig, vilket visar att en 1800-talshjätinna betar sig med hövlighet och dygd enligt de sociala reglerna även i sammanhang då hon nedvärderats.

Elizabeth är något av en ”splendid talker”.⁴ Förmågan att argumentera för sin sak och ge svar på tal är hennes starka sida. Det är en egenskap som gör att Elizabeth skiljer sig från mängden då en kvinna normalt sätt hade en passiv roll i samhället på 1800-talet. På en annan bal börjar Darcy ändra sin syn på Elizabeth. Han ser henne istället som en intelligent och åtråvärd person. Sir William Lucas, far till Elizabeths väninna Charlotte, försöker vid ett tillfälle övertala Elizabeth och Darcy att dansa med varandra. Austen skildrar en scen där Elizabeths utseende ironiskt nog återigen kommer på tal och påpekas för Darcy. Den här gången har Darcy inte något emot att dansa med Elizabeth, men Elizabeth tänker inte göra honom till viljes bara för att han är förmögen och har hög status.

“My dear Miss Eliza, why are you not dancing? – Mr Darcy, you must allow me to present this young lady to you as a very desirable partner. You cannot refuse to dance, I am sure, when so much beauty is before you.” And, taking her hand, he would have given it to Mr Darcy who, though extremely surprised, was not unwilling to receive it, when she instantly drew back, and said with some discomposure to Sir William – “Indeed, sir, I have not the least intention of dancing. I entreat you not to suppose that I moved this way in order to beg for a partner.”⁵

Elizabeth lägger ingen onödig tid på att fjäska för människor hon inte respekterar eller respekteras av. Genom att vägra dansa med Darcy, och dessutom påpeka att hennes avsikt *inte* är att hitta en partner, uppvisar hon en stark kvinnlig karaktär som står för jämställdhet och individualitet. I *Litteraturteori* tar Paul Tenngart upp feminism och menar att kvinnan alltid har setts som ett objekt.⁶ Elizabeths agreeande visar tydligt att hon inte är ett objekt. Hon utgör

---

³ Janet Todd, *The Cambridge Introduction to Jane Austen*, Cambridge 2006, s. 28

⁴ Todd, s. 64.

⁵ Austen, s. 22f

⁶ Paul Tenngart, *Litteraturteori*, Malmö 2008, s. 114

ett lysande exempel som feminist på att en kvinna inte behöver rättas sig efter en man. Utifrån ett feministiskt perspektiv gör det henne till en självständig kvinna eftersom hon föredrar en jämställd relation med en annan person. Austens hjältinna är inte helt oberoende av en mans åsikter, men hon försöker att inte låta andras åsikter styra henne eller påverka henne för mycket. Med tanke på vilken tidsperiod det utspelar sig under är försöket till ett oberoende också ett starkt bevis på att hon är långt före sin tid. Då det var viktigt för en kvinna att gifta sig på 1800-talet borde Elizabeth egentligen bry sig om vad män tycker om henne då det ger henne större chans att bli gift. Men Elizabeth tänker inte agera efter den undergivna roll som kvinnor traditionellt tillskrivs och bör handla efter.⁷ Hon går sin egen väg och låter ingen, särskilt inte en man, bestämma över henne. Som hjältinna tar hon avstånd från samhällsnormen om att en kvinna i hennes position borde bli smickrad över att få chansen att dansa och umgås med en person i Darcys klass. Hennes självständighet och värdighet karaktäriseras genom att Elizabeth agerar efter sin egen vilja, något som utmärker hennes individualitet och skiljer henne från mängden.

Feminism innebär att mannen och kvinnan ska vara lika värda och jämställda. Det är uppenbart att så inte är fallet i *Pride and Prejudice* när hjältinnan inte har rätt att ärva efter sin far, och egentligen inte heller har råd att nobba ett frieri. Feminismen ”måste bekämpa det manscentrerade systemet av värderingar och övertygelser och ge kvinnor kraft och förmåga” att utgå från sig själva som enskilda individer.⁸ Elizabeth bryter mot normen när hon agerar utifrån sig själv och sina egna känslor. Hon är en feministisk förebild eftersom hon struntar i att bete sig som en ”normal” kvinna och argumenterar istället för sin sak. Det är också hennes konstanta utmaningar som håller kvar Darcys intresse.⁹ Hon betar sig inte som Darcy förväntat sig. Elizabeth är utåtriktad, självständig och försöker inte göra sig till för att han ska tycka om henne. Tvärtom överraskar hon honom ständigt med sina försök till motsatsen. Vid ett tillfälle då Elizabeth är inbjuden hos Darcys moster Lady Catherine de Bourgh blir hon ombedd att spela piano. Hon ser att Darcy närmar sig och säger: “There is a stubbornness about me that never can bear to be frightened at the will of others. My courage always rises with every attempt to intimidate me.”¹⁰ Elizabeth speglar en hjältinna som inte drar sig tillbaka i utsatta situationer. Hon utstrålar en bestämdhet om att ingen ska kunna skrämma henne till att ta den passiva kvinnoroll som förväntas av henne. I *The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination* diskuterar

---

⁷ Hardy, s. 47

⁸ Tenngart, s. 116

⁹ Hardy, s. 40

¹⁰ Austen, s. 136

Sandra Gilbert och Susan Gubar att Austen fascinerades av så kallad double-talk; konversationer som syftar på något annat än det som sägs.¹¹ I samma scen som Elizabeths pianospelande uppkommer en diskussion mellan henne, Darcy och Darcys kusin Colonel Fitzwilliam. Elizabeth passar på att reta Darcy och berättar för Fitzwilliam att han vägrat dansa med någon annan än Bingleys systrar på balen de möttes på. Elizabeth och Fitzwilliam spekulerar om varför han vägrat umgås med någon annan, och Darcy försöker förklara sitt beteende genom att säga han inte har förmågan att utan svårigheter kunna konversera med människor han inte känner. Elizabeth ger honom då ett argumenterande svar på tal.

”My fingers,” said Elizabeth, ”do not move over this instrument in the masterly manner which I see so many other women’s do. They have not the same force or rapidity, and do not produce the same expression. But then I have always supposed it to be my own fault – because I would not take the trouble of practicing.”¹²

Elizabeths svar har dubbel betydelse. Elizabeth är själv medveten om att hon inte är lika duktig som många andra kvinnor på att spela piano, men hon låter sig inte hindras från att själv utföra spelandet bara för att det finns andra som är bättre på det. Det stämmer överens med hennes tidigare kommentar angående rädsla. Elizabeth påstod att hennes mod stärks när någon försöker skrämma henne. Genom att göra något som går emot hennes egen uppfattning om vilka kunskaper och egenskaper hon har så bemästrar hon sina rädslor. Svaret är också en pik mot Darcy. Hon menar att han borde bli medveten om sitt beteende då det påverkar andras uppfattning om honom och då det endast är han själv som kan göra något åt det. Hon menar att Darcys orsak endast är en bortförklaring.

Giftemål med en rikare man är ett typiskt avslut för en Austenhjältinna. I *How to Study a Jane Austen Novel* skriver Vivien Jones att alla Austens hjältinnor i slutändan gifter sig med männen de älskar, och att dessa även råkar vara rikare än hjältinnorna.¹³ Eftersom giftemål innebär en social och ekonomisk försäkring är det inte konstigt att Austen ser till att hjältinnorna gifter sig i slutet. Jones menar att ett giftemål med en rikare man var den enda möjligheten till ekonomisk säkerhet för många kvinnor på Austens tid.¹⁴ Ett giftemål med en ansevärd make med pengar är ett av de bästa erbjudandena en Austenhjältinna kan få med tanke på att det inte fanns så många andra möjligheter för 1800-talskvinnan. Ett giftemål med

---

¹¹ Sandra Gilbert, Susan Gubar, *The Madwoman in the Attic*, New Haven 2000, s. 127

¹² Austen, s. 137

¹³ Vivien Jones, *How to Study a Jane Austen Novel*, Basingstoke 1997, s. 35

¹⁴ Jones, s. 37

en anseelig make med pengar som även är baserat på kärlek och jämställdhet är ännu bättre. ”It is a truth universally acknowledged, that a single man in possession of a good fortune must be in want of a wife.”¹⁵ Inledningen till *Pride and Prejudice* syftar på att pengar är den viktigaste aspekten i ett giftemål, och att båda samspekar i valet av make för kvinnan. Inledningen indikerar också på att pengar kommer ha en stor roll i hela romanen. Austens romaner gå ut på att göra val angående huruvida hjältinnan ska acceptera vissa värderingar eller inte.¹⁶ I *Pride and Prejudice* ställs Elizabeth inför flera olika val som hon måste basera sina moraliska värderingar på. Ett av valen var om hon skulle acceptera Darcys inbjudan till dans när hon hade chansen. Det valet handlade om hennes sårade känslor och om ifall Darcy förtjänade att ha henne som danspartner eller inte. Men det var fortfarande ett val hon förväntades acceptera. Elizabeth får uppleva två frierier i *Pride and Prejudice*. Båda skulle ge henne en respekterad make, ekonomisk säkerhet och ett gott anseende. Hon skulle även socialiseras med rätt människor för att kunna dra ytterligare fördelar. Vid båda tillfällena tackar hon nej. Det första frieriet sker av Mr. Bennets kusin William Collins. Han är även Mr. Bennets arvtagare då Mr. Bennet inte har någon son som kan ärva. Trots att ett giftemål med Collins skulle innebära att Elizabeths familj skulle få behålla sitt arv, samt att Collins beskyddarinna Lady Catherine de Bourgh skulle ha ett stort inflytande på Elizabeths framtid, kan hon inte gifta sig med honom. För det första älskar hon honom inte, för det andra försöker Mrs. Bennet tvinga Elizabeth att gifta sig med honom så att hon äntligen kan få en dotter gift. När Collins vägrar acceptera ett nej svarar Elizabeth tillslut: ”I thank you again and again for the honour you have done me in your proposals, but to accept them is absolutely impossible. My feelings in every respect forbid it. Can I speak plainer?”¹⁷ Artigt men bestämt visar hon att hon menar allvar. Utifrån ett feministiskt perspektiv gör Elizabeth ett val få kvinnor i hennes situation hade kunnat göra. Hon går emot normen om att en kvinna måste acceptera ett frieri när hon får chansen. Genom att neka Collins frieri säkrar hon sin egen lycka trots att hon kanske gått miste om sin enda chans till äktenskap. Elizabeth visar att hon inte tänker gifta sig av skuld-känslor eller med hänsyn till moderns önskan. Hon vill själv avgöra vem hon ska gifta sig med, och att den personen respekterar hennes åsikter och viljor.

Det andra frieriet sker av Darcy. När han friar har Elizabeth precis fått reda på att han har försökt förhindra Jane och Bingley från att träffas. Då Janes lycka är förstörd kan Elizabeth inte acceptera Darcys frieri. Hon har även hört rykten om att Darcy ska ha nekat

---

¹⁵ Austen, s. 5

¹⁶ Jones, s. 41

¹⁷ Austen, s. 88

bekanten Mr. Wickham ett arv. Detta visar sig senare vara falskt, men det är ett argument som Elizabeth också baserar sitt beslut på. Elizabeth inte kan ge sig in i en relation där ömsesidig respekt och tillit inte råder.¹⁸ Därför kan hon inte heller acceptera Darcys frieri, även om det skulle innebära ett liv i lyx och obegränsat med pengar. ”I have never desired your good opinion”, säger Elizabeth.¹⁹ Hon antyder att det inte spelar någon roll vem han är eller vad han tycker om henne. Som hjältinna representerar hon en stark självständig person som värderar moral högre än alla ekonomiska fördelar ett äktenskap med Darcy kan erbjuda. I *The Madwoman in the Attic* diskuterar Gilbert och Gubar att Austen i sina romaner gör revolt mot 1800-talets normer.²⁰ Genom att låta Elizabeth säga vad hon tycker går Austen emot sin egen tids förväntningar. Elizabeths hjältinnerroll representerar äkthet och dygd. Darcys erbjudande är troligtvis det bästa hon skulle kunna få, och mycket bättre än vad hon hade kunnat förvänta sig med tanke på att hon inte tillhör samma klass som Darcy eller kommer med några ekonomiska fördelar. Även om pengar har stor betydelse i romanen spelar de ingen roll för Elizabeth i det här fallet. Att hennes syster gick miste om chansen till både ett lyckligt och ansevärt äktenskap har större betydelse än hennes egna möjligheter att bli rik. Austens romaner är experimentella och bär med sig ett moraliskt meddelande.²¹ Intrycket av en person är avgörande för Elizabeths respekt. Moral och likavärde är något som hon värderar högt och baserar sina åsikter på. Austenhjältinnan representeras som en rättvis och jämställdhetsförespråkande karaktär som visar att svåra beslut ibland är de enda rätta. Hon uppmanar att man ska följa sin självkänsla och moraliska värderingar för att kunna bli självständig. Även om hon har känslor för Darcy och skulle uppnå hög status om de gifte sig så kan hon ändå inte gå emot sin moral. Genom att följa sina värderingar är hon åtminstone sann mot sig själv och det kan ingen ta ifrån henne.

För alla Austenhjältinnor slutar det efter många om och men lyckligt. Gilbert och Gubar hävdar att Austen gett sina hjältinnor det lyckligaste slutet de kan få eftersom det innebär säkerhet, och möjligheter att ägna sig åt vad de vill.²² I *Pride and Prejudice* kan det inte bli något lyckligt slut för Elizabeth och Darcy förrän Darcy visat att han förtjänar henne och behandlar henne som en jämlike. Efter att Elizabeth nobbat hans frieri skriver han ett brev där han avslöjar Wickhams sanna karaktär och berättar att Wickham försökt förföra Darcys yngre syster för att komma åt hennes förmögenhet. Enligt Todd lämnas Austenhjältinnan vind

---

¹⁸ Hardy, s. 45

¹⁹ Austen, s. 148

²⁰ Gilbert och Gubar, s. 119f

²¹ Todd, s. 17

²² Gilbert och Gubar, s. 155

för våg åt sitt eget omdöme.²³ Elizabeth får erkänna för sig själv att hon haft fel uppfattning om Wickham. Då hon baserar sitt omdöme på andras beteende skäms hon för att ha låtit sig luras av hans charm och låtit sina fördomar styra över synen på Darcy. Elizabeth har dock lärt sig att allt inte är vad det verkar vara, och hon kan nu basera sina uppfattningar rätt. Vid flera senare tillfällen korsars Elizabeths och Darcys vägar mer än en gång, och det blir omöjligt för dem att undvik varandra. När Elizabeths yngsta syster Lydia rymmer med Wickham gör Darcy allt han kan för att förhindra att en skandal kommer ut. Han betalar Wickham en stor summa pengar för att han ska gifta sig med Lydia och räddar därmed familjen Bennets rykte.²⁴ För att försonas med Elizabeth och gottgöra hennes syster berättar han för Bingley att han försökt hindra honom från att träffa Jane. *Pride and Prejudice* slutar med att Elizabeth gifter sig med Darcy och Jane med Bingley. Elizabeth accepterar slutligen Darcy då hon anser att de i slutändan är jämlikar.²⁵ Darcy har visat att hennes åsikter har betydelse. Han har svält sin stolthet och gett pengar till en man som försökt förstör både hans systems och hela Elizabeths familjs rykte. Han har offrat sig för hennes skull, vilket gör att Elizabeth anser att han är värdig att gifta sig med. Att de dessutom älskar varandra, något Elizabeth tidigare försökt ignorera, innebär att hjältinnan får det lyckligaste slutet. Elizabeth och Darcys giftemål har en viktig symbolisk roll precis som alla slut i Austens romaner.²⁶ Elizabeths hjältinnerroll förmedlar att man ska stå för sina åsikter och moraliska värderingar och inte acceptera den enkla vägen trots alla förmåner den skulle kunna medföra. Det lyckliga giftemålet med Darcy är inte den enda orsaken till att Elizabeth får ett lyckligt slut. Att accepteras som jämlike och få sina åsikter bekräftade och värderade är en också en anledning till varför det slutar lyckligt för Elizabeth. Hon har visat att det går att göra skillnad som kvinna i 1800-talets samhälle, och hon gör också realistiska skillnader med tanke på tidsperiodens möjligheter. Elizabeth visar att om man är sig själv och vägrar låta samhällets normer bestämma över en så är chanserna stora att allt kommer gå bra i slutändan.

---

²³ Todd, s. 62

²⁴ Austen, s. 246ff

²⁵ Todd, s. 63

²⁶ Jones, s. 50

2.3 Den dystopiska hjältinnan

Suzanne Collins roman skildrar en värld inom 2000-talets populära genre *dystopian fiction for young adults*; dystopisk fiktion för unga vuxna. Hennes huvudkaraktär ställs inför svåra val och utmaningar som formar karaktärsdrag för den dystopiska hjältinnan och vad som är typiskt för hennes värld. Balaka Basu, Katherine R. Broad och Carrie Hintz förklarar i introduktionen till *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults: Brave New Teenagers* att dystopisk fiktion beskriver fiktiva samhällen med syfte att läsas som avsevärt värre än läsarens verkliga samhälle.²⁷ 16-åriga Katniss Everdeen i *The Hunger Games* lever i distrikt 12, det fattigaste distriktet i framtidslandet Panem. Människor svälter och lever i misär medan huvudstadens invånare lever i oändlig lyx och teknologisk utveckling utan gränser. Katniss har tagit på sig rollen som familjens försörjare då pappan dött i en olycka. För att kunna ge sin mamma och lillasyster Prim ett någorlunda drägligt liv tjuvjagar hon i skogen med sin vän Gale. Som person är Katniss lojal, uthållig, envis och beskyddande. Det är för sin systers skull som hon står ut, och hon skulle göra vad som helst för henne. Utifrån ett feministiskt perspektiv har Katniss brutit mot den typiska kvinnorollen då hon tagit på sig rollen som familjens beskyddare och försörjare, en roll som ofta förknippas som typiskt manlig. Även om Collins värld är fiktiv bygger den på en del realistiska samhällsnormer. Katniss mamma är t.ex. passiv och vårdande, vilket är en stereotypisk kvinnoupfattning. I *A Concise Companion to Feminist Theory* tar Linda McDowell upp könsidentiteter, och menar att en vanlig uppfattning av kvinnan har varit att hon är beroende av mannens skydd.²⁸ Collins visar i *The Hunger Games* att det är precis tvärtom i Katniss fall. När hennes pappa levde lärde han henne att jaga och använda vapen så att hon skulle lära sig att överleva. Redan innan han dog delade hon på beskyddarrollen med fadern. Hon har inte antagit sig rollen bara för att han inte längre lever, utan för att hon redan hade den kunskap som krävdes för att hålla familjen vid liv. Utifrån ett feministiskt perspektiv visar Katniss att en ung kvinna kan anta en roll lika bra som en man. Vid den årliga utlottningen till hungerspelen visar sig Katniss för först gången i sin hjältinneroll. Distriktets invånare är samlade på torget. Prim har precis fyllt 12 och hennes namn är för första gången med i utlottningen. Risker att Prim ska bli utvald är väldigt liten jämfört med Katniss, vars namn är med på flera lappar, men ändå är det systemets namn som ropas upp. ”I volunteer as tribute!”, ropar Katniss och tränger sig fram för att ta systemets

---

²⁷ Balaka Basu, Katherine R. Broad, Carrie Hintz, *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults*, New York 2013, s. 2

²⁸ Linda McDowell, *A Concise Companion to Feminist Theory*, Oxford 2003, s. 12

plats.²⁹ Katniss är villig att offra sig själv för att rädda sin syster. Som hjältinna representeras Katniss av sin osjälviskhet och sitt mod då hon gör valet att ta Prims plats. Trots att hon vet att hon troligtvis kommer gå en brutal död till mötes i hungerspelen tvekar hon inte att agera då hjältinnans beskyddarinstinkter sätts på prov. Katniss tänker inte på vad som kan hända henne själv, det är Prim som är hennes högsta prioritet. Genom att frivilligt ta en plats i hungerspelen tvingas hon möta sina värsta farhågor och svåraste utmaningar. Katniss tvingas göra ett svårt val när hon anmäler sig frivillig. Om hon inte tar Prims plats förlorar Katniss henne, men genom att själv åka förlorar familjen sin försörjare. Katniss visar att en dystopisk hjältinna måste agera snabbt för att kunna beskydda sin familj, även om det innebär att det enda sättet är att offra sig själv.

Katniss har en utmärkande karaktär både som talare och aktör. När hon anländer till huvudstaden med distriktets manliga deltagare bagarsonen Peeta Melark blir de stylade och intervjuade för att visas upp för publiken. De får också tillgång till ett träningscenter för att kunna träna upp sig, introduceras till nya aktiviteter och lära sig överlevnadstips. Alla deltagare ska sedan visa upp sig för en grupp människor som består av spelmakarna. De ska bedöma hur kvalificerade deltagarna är och betygsätta dem. När Katniss kommer in på arenan väljer hon pil och båge, det hon är bäst på. Första skottet missar målet. Bågen inte är spänd på samma sätt som den hon har hemma, och hon är inte van vid att använda bågen hon får låna. När hon sedan får in den perfekta träffen har de flesta av spelmakarna slutat titta och koncentrerar sig istället på en stekt gris de just fått in på sitt buffébord.

Without thinking, I pull an arrow from my quiver and send it straight at the Gamemakers' table. I hear shouts of alarm as people stumble back. The arrow skewers the apple in the pig's mouth and pins it to the wall behind it. Everyone stares at me in disbelief. "Thank you for your consideration," I say. Then I give a slight bow and walk straight toward the exit without being dismissed.³⁰

Katniss är inte rädd för att säga vad hon tycker och hennes agerande förmedlar att man ska våga stå på sig och inte låta sig tryckas ner. Hon vill bli sedd på lika villkor som de andra deltagarna och agerar som hon gör då spelmakarna inte visar henne respekten att titta. Det hon gör överraskar åskådarna, men det gör också att hon får högst poäng av alla deltagarna. I *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction* menar Sonya Sawyer Fritz att Katniss

---

²⁹ Suzanne Collins, *The Hunger Games*, New York 2009, s. 22

³⁰ Collins, s. 102

agerande har en effekt som manar fram uppror.³¹ Katniss tar ingen hänsyn till huvudstaden eller spelmakarna. Hon uppföra sig väl och försöker få sig själv att framstå som allt annat än rebellisk under offentliga framträdanden för att få huvudstaden på sin sida. När spelen väl börjar kan det vara avgörande att ha en sponsor. Men Katniss visar tecken på motstånd när hon skjuter pilen mot spelmakarna. Kommentaren ”Thank you for your consideration” är en ironisk pik mot spelmakarna för att visa vad hon egentligen tycker om dem utan att behöva säga det rakt ut. Att hon dessutom lämnar lokalen utan deras tillåtelse tyder också på att hon vill visa sitt missnöje. Katniss representerar en hjältinna som vet sin plats, men som samtidigt markerar att hon inte bör underskattas som underlägsen. Hon är en feministisk förebild då hon visar att en kvinna kan utföra sysslor som annars anses manliga och eftersom hon vågar ta för sig. När hon dessutom får högst bedömningspoäng visar hon att även om hon kommer från det fattigaste distriktet kan hon ta plats och konkurrera med de andra.

En dystopisk hjältinna vågar testa sina gränser genom att kämpa mot samhällets normer och regler.³² I *The Hunger Games* är de typiska manliga och kvinnliga rollerna för huvudkaraktärerna ombytta. Det är Katniss som är hjälten, den aktiva och den som faktiskt vågar göra något. Peeta är passiv och tillbakadragen. Som dystopisk hjältinna representerar Katniss den rebelliska ledaren som bryter mot samhällets normer och kämpar mot maktsystemet. Det är också Katniss som räddar Peeta när han är skadad och håller på att dö. När Katniss själv skadas gör hon så gott hon kan för att hålla sig i säkerhet och vid liv. Även om hon vid några tillfällen får hjälp av sin mentor Haymitch och deltagaren Rue, så klarar hon sig undan de flesta faror på egen hand. I *Litteraturteori* nämner Tenngart Simone de Beauvoirs teori om att man inte föds till man eller kvinna; det är något man blir. ”Det finns inga förutbestämda uppgifter eller roller vare sig för män eller för kvinnor. Alla är, på ett existentiellt plan, fria att skapa sig själv.”³³ Eftersom Katniss går sin egen väg och gör saker på sitt sätt visar hon att man kan kapa sin egen roll. Katniss är unik i sin personlighet då hon vägrar ge upp och fortsätter kämpa. Då Katniss och Peetas roller inte speglar de typiska könsrollerna visar båda karaktärerna att de är fria att utveckla sina egna roller. I *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults: Brave New Teenagers* diskuterar Katherine R. Broad *The Hunger Games* och påpekar: ”girls can do anything boys can do, including strategize, make demands, and even hunt and kill.”³⁴ Katniss utgör ett lysande exempel på att en kvinna kan ha samma egenskaper som en man då hon utför typiskt manliga

---

³¹ Sonya Sawyer Fritz, *Female Rebellion in Young Dystopian Fiction*, Farnham: Surrey 2014, s. 23

³² Sawyer Fritz, s. 18

³³ Tenngart, s. 114

³⁴ Katherine R. Broad, *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults* New York 2013, s. 117

sysslor. Hon representerar en stark hjältinna som kommer långt för att hon beslutar sig för att göra något. Hon visar att kvinnor kan ha starka roller oavsett var de kommer ifrån. Utifrån ett feministiskt perspektiv är hon inte bara jämlik med den typiska mansrollen, hon är t.o.m. överlägsen i hela hungerspelen. 2000-talets feministiska våg handlar om jämlikhet inom könsroller och samhällsstrukturens orättvishet, till skillnad från den först vågen på 1800-talet som handlade om sociala visioner.³⁵ Katniss kommer från det fattigaste distriktet, ett distrikt som bara vunnit hungerspelen två gånger på 73 år. I de rikaste distrikten tränar alla inför hungerspelen och ser det som en ära att delta, vilket gör att någon från de första distrikten nästan alltid vinner. Jämfört med många av de övriga deltagarna har Katniss en mindre kroppsbyggnad, mindre fysisk styrka och ingen erfarenhet av att slåss. Fördelen hon har är att hon kan jaga och vet hur man överlever ute i naturen. När hungerspelen börjar gömmer sig Katniss i skogen. Deltagarna från distrikt 1 och 2 har parat ihop sig och letar efter Katniss med hjälp av Peeta. Katniss lyckas hålla sig undan dem och spelmakarna startar en skogsbrand för att sätta fart på spelarna. Branden gör så att Katniss måste fly åt det håll gruppen befinner sig. När de upptäcker Katniss jagar de upp henne i ett träd.

”How’s everything with you?” I call down cheerfully. This takes them aback, but I know the crowd will love it. “Well enough,” says the boy from District 2. “Yourself?” “It’s been a bit warm for my taste,” I say. I can almost hear the laughter from the Capitol.³⁶

För Katniss del ser det först mörkt ut. Hon är instängd utan någon stans att fly. Men bara genom att klara sig undan en hel grupp på egen hand bryter hon mot normen då oddsen är emot henne. Utifrån ett feministiskt perspektiv bryter hon också mot normen genom att visa sig orädd med sina fräcka kommentarer. När hon försöker skämta får hon publiken på sin sida, samtidigt som hon överraskar deltagarna som väntar på henne. Som dystopisk hjältinna visar hon att hon inte tänker låta sig skrämmas även om hon befinner sig i underläge. Katniss mindre kroppsbyggnad är en fördel för henne eftersom ingen av motståndarnas vikt håller för att klättra upp i trädet. Katniss bevisar med sin uthållighet och envishet att en liten tjej utan erfarenhet av att slåss kan mäta sig med de rikare och fysiskt starkare deltagarna. Faktumet att de prioriterar att jaga just henne, och dessutom i grupp, bevisar att hon gjort inrycket av att vara den farligaste motståndaren.

---

³⁵ Tenngart, s. 113

³⁶ Collins, s. 181f

Enligt Basu, Broad och Hintz är kärlek och romantik ett viktigt element i dystopisk fiktion för unga vuxna.³⁷ Katniss hade inga romantiska erfarenheter innan hungerspelen. De erfarenheter hon har av kärlek är till sin familj, och särskilt till Prim. Känslor för Gale har hon möjligtvis, men enligt henne själv inte på det romantiska planet. Det är när hon kommer till huvudstaden och under spelets gång romantiken spelar en viktig roll för Katniss. När Peeta blir intervjuad och uppvisad i tv ställer värden Caesar Flickerman frågor om hans kärleksliv. Peeta svarar att tjejen han är kär i aldrig lagt märke till honom.

”So, here’s what you do. You win, you go home. She can’t turn you down then, eh?” says Caesar encouragingly. “I don’t think it’s going to work out. Winning...won’t help in my case,” says Peeta. ”Why ever not?” says Caesar, mystified. Peeta blushes beet red and stammers out. “Because...because...she came here with me.”³⁸

Katniss blir först chockad av erkännandet, sen arg. Hon tycker att Peeta målar upp henne som svag, medan Haymitch anser att Peeta bara gjort henne mer åtråvärd. De kommer överens om att de ska spela på romansen mellan dem för att få publikens stöd och gillande. När Katniss ser Peeta tillsammans med deltagarna från distrikt 1 och 2 känner hon sig först lurad, men det framkommer senare att han bara försökt skydda henne. Kvinnan har alltid pekats ut som det känslösamma könet men i *The Hunger Games* är det Peeta som representerar den känslösamma. Sara Ahmed diskuterar känslor och feminism i sin text ”Feminist Futures” i *A Concise Companion to Feminist Theory*. Kvinnan har oftast setts som svag pga. av att hon är det känslösamma könet. Ahmed argumenterar att känslor bör tolkas som förmedlare istället för något som styr beteendet.³⁹ Att vara känslösam innebär inte att man saknar förnuft. Katniss är en person som upplever starka känslor, men hon blir inte en svagare person för det. Hon utgick från sina känslor när hon tog Prims plats, och när hon revolterar mot huvudstaden. I vissa fall låter hon känslorna ta över, t.ex. när hon skjuter pilen mot spelmakarna, men när det gäller relationen med Peeta förlitar hon sig först på sitt förnuft blandat med sina känslor. Hon vågar inte lita på Peeta innan de kommer till huvudstaden då även han är en av hennes motståndare i spelet. När det sedan blir tydligt för Katniss att Peetas känslor för henne är äkta, och när han skadas pga. att ha försökt hjälpa henne låter hon känslorna vara med och påverka sina beslut. Hon hittar Peeta och försöker ta hand om honom och skydda honom från de resterande deltagarna. Katniss och Peeta kommer närmare varandra, och ju mer de spelar på

---

³⁷ Basu, Broad och Hintz, s. 8

³⁸ Collins, s. 130

³⁹ Sara Ahmed, *A Concise Companion to Feminist Theory*, Oxford 2003, s. 239

sin romans inför tittarna börjar hon själv undra om hon börjar få äkta känslor för honom. Genom att låta känslorna agera förmedlare räddar hon Peeta. Eftersom Peeta skadats pga. henne är det inte mer än rätt att hon hjälper honom. Som dystopisk hjältinna måste hon kombinera känslor med förnuft för att kunna agera utifrån rättvisa, lojalitet och sina beskyddarinstinkter.

En typisk handling för den dystopiska hjältinnan innebär att hon bemästrat utmaningarna hon ställts inför samtidigt som hon stått upp emot samhällets maktstruktur. June Pulliam skriver i *Female Rebellion in Young Dystopian Fiction* att Katniss använder sin femininitet för att stå upp emot huvudstadens makt. ”Her acts of defiance are often within the confines of normative femininity so that they do not always appear to be a direct challenge to the status quo.”⁴⁰ Som feministisk förebild visar hon att hon inte tänker spela enligt reglerna och döda första bästa person när hon får chansen. Femininiteten gör att hon blir trovärdig som känslös kvinna, och mer oskyldig, vilket flyttar fokus från henne som revoltör. Innan Katniss hittar den skadade Peeta samarbetar hon med Rue. Rue är i Prims ålder och Katniss gör till sin uppgift att skydda henne. När Rue dör sörjer Katniss henne öppet för att visa respekt till Rues distrikt och familj, och samtidigt visa tittarna hur grym huvudstaden är. Katniss anordnar en begravning där hon omger och täcker Rue med blommor. Genom sin femininitet kan hon öppet visa vördnad och omsorg mot Rue då det ser ut som om hon utgår efter en kvinnas beskyddarsinstinkter och inte något upproriskt. Romansen mellan Katniss och Peeta är också ett sätt att slåss mot regimen med femininitet. Genom att låtsas vara förälskad i Peeta vinner hon inte bara tittarna hjärtan, hon visar även hur huvudstaden tvingar ett älskande par att vara varandras motståndare i en situation där bara en av dem kan överleva. ”Under the new rule, both tributes from the same district will be declared winners if they are the last two alive.”⁴¹ Romansen verkar ha fungerat eftersom spelreglerna ändras. Katniss börjar genast leta efter Peeta när hon hör nyheterna. Det är också nu hon inser att han varit på hennes sida hela tiden. Hennes hjältinneinstinkter talar om för henne att hon måste rädda Peeta till varje pris. Det handlar inte längre om deras romans, utan lojalitet. Katniss är lojal mot sina nära och Peeta har visat sig vara hennes vän och allierade. Utifrån ett feministiskt perspektiv är mannen och kvinnan lika värda. Peeta har bevisat att han ser Katniss som sin jämlike, om inte mer. Katniss agerar utifrån sin roll som beskyddare och hjältinna och räddar Peeta för att visa honom samma lojalitet som han visat henne.

---

⁴⁰ June Pulliam, *Female Rebellion in Young Dystopian Fiction*, Farnham: Surrey 2014, s. 178

⁴¹ Collins, s. 244

Att revoltera mot makten är en typisk avslutande handling för den dystopiska hjältinnan.⁴² Genom spelets gång har Katniss undvikit de andra deltagarna och låtit dem döda varandra istället för att själva utföra spelets bisarra handlingar. Hon har tvingats delta, men spelat efter sina egna villkor. I slutet är Katniss och Peeta de sista överlevande deltagarna, och enligt de nya reglerna vinnare. Då meddelas det att det är de gamla reglerna som gäller och att bara en av dem kan vinna. Hon inser att de har blivit lurade, att de trots allt ändå måste spela efter huvudstadens regler och döda varandra. ”We both know they have to have a victor.”⁴³ Peetas ord får henne att inse att Panem måste få en vinnare, annars blir spelet ett fiasko. Katniss kommer på att de har kvar de giftiga bären de tidigare hittat. De tar bären, räknar ner från tre, och precis innan de hinner stoppa dem i munnen avbryts de av högtalaren som säger att de båda vinner. Ahmed skriver om förundran och hopp inom feminismen. Enligt Ahmed är feminism en utgångspunkt som reagerar på världen.⁴⁴ Feminismen finns till för att det finns orättvisor och ojämlikhet, och Katniss kan ses som feministisk revoltör då hon kämpar mot detta i sin fiktiva värld. Feminismen för hopp med sig då den hjälper till att påverka samhället i positiv riktning. Som en dystopisk hjältinna måste Katniss stå upp emot makten, även om det kostar henne livet. Katniss hoppas på det resultat som sker, att spelmakarna ska ändra sig och låta dem leva. Men hon är samtidigt beredd att dö för det hon tror på. Katniss är en symbol för revolution.⁴⁵ I en situation som verkar omöjligt hittar hon ett sätt att stå upp emot makten. Oavsett om de hade ätit bären eller inte så vinner Katniss. Huvudstaden måste låta henne vinna på sina egna villkor, annars får de ingen vinnare alls. Här använder Katniss också sin feminitet som ett sätt att försvara sitt agerande. Hon vill visa tittarna att det är kärleken till Peeta som får henne att agera som hon gör, att det inte har någonting med revolt att göra, och att om de inte får leva tillsammans vill de hellre dö. *The Hunger Games* slutar med att Katniss och Peeta lämnar arenan som vinnare och får åka hem till sina familjer. In i det sista i representerar Katniss sin hjältinneroll genom sin lojalitet och envishet. Trots att hon har chans att vinna riskerar hon hellre att dö med sin vän än att han ska behöva dö för henne. Hon visar att jämlikhet har ett större värde än överlägsenhet. Genom att kämpa mot makten kan man alltid göra skillnad.

---

⁴² Basu, Broad och Hintz, s. 11

⁴³ Collins, s. 343f

⁴⁴ Ahmed, s. 249

⁴⁵ Broad, s. 123

2.4 Elizabeth Bennet vs Katniss Everdeen

Elizabeth Bennet och Katniss Everdeen är två karaktärer som på ytan verkar olika på alla plan. Med olika tidsperioder, genrer, samhällen, klassbakgrund och möjligheter är det svårt att tänka sig att hjältinnorna i *Pride and Prejudice* och *The Hunger Games* har något gemensamt. Genom att analysera vad som är typiskt för en Austenhjältinna respektive en dystopisk hjältinna utifrån ett feministiskt perspektiv framkommer karaktärsdrag som kopplar samman kvinnornas personligheter. Något de har gemensamt är att både Elizabeth och Katniss kan ses som feministiska förebilder eftersom de står upp för sig själva, förespråkar jämlikhet och bryter mot samhällsnormerna. Varken Elizabeth eller Katniss tänker låta någon trycka ner dem. Vad andra än har för åsikter eller krav på dem förblir de starka i sina karaktärer och står för vad de tycker och tänker. Jämlikhet är en viktig fråga för båda hjältinnorna. Elizabeth kan inte respektera någon som ser ner på henne och hon kan inte acceptera ett giftemål där mannen inte ser henne som en jämlike. Därför tackar hon nej till frierierna och vägrar fjäska för överklassen trots att det kan ge henne fördelar. Hon uppträder visserligen hövligt, men det gör hon för att visa att hon inte tänker låta sig påverkas av andras beteende. Precis som Elizabeth har Katniss ett gott uppförande i sammanhang där ett motsatt beteende skulle bli till nackdel för henne själv. Inte heller Katniss kan respektera människor som behandlar andra nedvärderande, och hon väljer därför sina vänner i hungerspelet med omsorg. *Pride and Prejudice* och *The Hunger Games* är baserade på olika samhällsstrukturer med olika maktsystem. Elizabeth lever på 1800-talet i en tid där mannen och kvinnan inte har samma möjligheter, där mannen styr samhället och där kvinnan bör uppträda på ett visst sätt för att accepteras. Katniss lever i en fiktiv värld med obegränsade möjligheter för både män och kvinnor. Möjligheterna gäller dock inte alla och människans beteende står under strikt kontroll och övervakning. Likheterna mellan hjältinnorna känns igen när att båda försöker gå emot samhällsnormerna om hur man bör bete sig och tycka och tänka. Elizabeth vägrar gifta sig med en man där respekt och jämlikhet inte råder, trots att hon kan bli ekonomiskt oberoende och få en hög status. Hon behandlar andra människor utifrån deras beteenden och inte utifrån vilken social ställning de har. Elizabeth står för den hon är och försöker inte passa in enligt andras förväntningar. Katniss vägrar delta i hungerspelens blodbad och mörda oskyldiga. Hon tar heller risken att dö tillsammans med sin vän än att tvingas döda honom för att säkra en vinst, som även skulle ge henne ekonomiska fördelar. Precis som Elizabeth står också Katniss för den hon är och låter inte huvudstaden förändra hennes personlighet. Även om hjältinnorna har olika bakgrund och förutsättningar så är de lika i sitt sätt att tänka och

behandla andra människor rättvist. Den största likheten mellan Elizabeth och Katniss är att de båda har god förmåga att tala för sin sak och agera utifrån sina egna val. Starka karaktärsdrag som självständighet, individualitet, envis och lojalitet formar hjältinnornas unika personligheter och får dem att våga sticka ut från mängden. Elizabeth och Katniss måste till viss del anpassa sig efter den värld de lever i, men ingen av dem har antagit en stereotypisk kvinnlig roll. Elizabeth representerar en kvinna som själv vill bestämma över sitt liv. Hon tänker inte gifta sig på andras villkor, hon säger vad hon tycker och tänker, och hon är inte rädd för att argumentera med överklassmänniskor och poängtera ut deras brister. Katniss kan trots sin unga ålder jaga och försörja sin familj. Inte heller hon är rädd för att uttrycka sig, och hon hittar sätt att visa sitt missnöje inför hela Panem. Katniss kämpar in i det sista för att revoltera mot makten, och tvingar huvudstaden att låta henne spela efter sina egna regler.

Jämförelsen av hjältinnorna har också inneburit en jämförelse mellan romanernas genrer. Genrerna bygger på olika samhällsstrukturer, maktsystem, klassordningar, och möjligheter för hjältinnorna. Likheterna mellan Elizabeth och Katniss har fört genrerna närmare varandra på det feministiska planet. Likheterna visar att huvudkaraktärerna kan utgå från olika utgångspunkter och föra feminismens kamp vidare. Den största innebörden i genrefrågan handlar om att hjältinnan kan göra skillnad. Trots olika vägar för att bryta mot normerna har romanerna samma slutsats: det är alltid möjligt för kvinnan att göra skillnad oavsett vilken tid de lever i och vad genrerna gett dem för förutsättningar. Tanken om att en kvinna ska kunna ta plats och förespråka jämställdhet visar att olika genrer bara medför olika valmöjligheter och att de i slutändan kan få samma resultat. Likheterna mellan hjältinnorna visar också att genrerna fungerar som olika medel för att utveckla feminismen från olika håll. För feminismens utveckling innebär likheterna mellan Elizabeth och Katniss att det alltid går att göra skillnad för kvinnans situation. Ingen kan göra allt men alla kan göra något för att bidra till förändring, och hjältinnorna har olika sätt och olika möjligheter för att bryta mot normen och göra skillnad. Ett feministiskt perspektiv ur Elizabeths synvinkel innebär att hon bryter mot den passiva roll kvinnan förväntades ha genom att inte låta någon bestämma över henne, inte låta sig hindras från att tala samt att hon vägrar acceptera ojämställdhet i en relation. I Katniss situation är hon en feministisk förebild då hon utför ”manliga” sysslor, visar att en kvinna kan vara den som beskyddar mannen, och att hon trots sin storlek och fysik är den som är överlägsen i hungerspelet. Då hjältinnorna har liknande karaktärsdrag trots olika genrer samt ett glapp på 200 år mellan dem innebär det för feminismen att kvinnan alltid vågat kämpa och bryt sig loss från samhällsnormerna. Jämförelsen mellan Elizabeth och Katniss visar att kvinnans plats i samhället har utvecklats och förändrats. *Pride and Prejudice*

är en realistisk roman där Elizabeths möjligheter skiljer sig från Katniss, men hon kan fortfarande påverka jämställdheten genom sitt agerande. I *The Hunger Games* är antalet deltagare i spelen visserligen jämställt men ingen förväntar sig att någon från det fattigaste distriktet ska få högst poäng eller vinna. Genom att spela enligt sina egna villkor visar Katniss att det går att göra skillnad. Austen och Collins har delat tanken om att en hjältinna kan göra skillnad trots motgångar och bristande möjligheter. Genom att jämföra romanerna har hjältinnornas karaktärsdrag bidragit till att man kommit närmare kvinnans utveckling. Det har uppmärksammats att kvinnan är kapabel till att förändra kvinnosynen för omgivningen, samt vikten av feminismens utveckling. Gynokritiken handlar om att identifiera den kvinnliga rösten i litteraturhistorien. Gestaltningen av olika kvinnliga erfarenheter har ett kvinnohistoriskt värde då litteraturen alltid dominerats av manlig litteraturhistorieskrivning.⁴⁶ Jämförelsen mellan Elizabeth och Katniss visar hur feminismen florerat under båda författarnas perioder, och den bevisar att feministiska tankesätt har utvecklats då hjältinnorna i romanerna har olika möjligheter och förutsättningar. Likheterna mellan hjältinnorna har ett kvinnohistoriskt värde eftersom Austen visar att en kvinnlig karaktär inte behövde gestaltas enligt normen, vilket kan ha påverkat framtida kvinnliga författare. Collins karaktär har kommit längre inom feminismens utveckling än Austens, och då Katniss dessutom kan konkurrera ut sina manliga motspelare bevisar det att feminismen kommit långt. När Austen bröt mot normen på 1800-talet kan det ha påverkat samhällsstrukturen och visat att kvinnan har fler möjligheter, något som i sin tur kan ha gjort det möjligt för Collins och 2000-talet att på lång sikt vidareutveckla kvinnan inom litteraturen. En ytterligare innebörd för feminismens utveckling är att man med hjälp av jämförelsen kan dra slutsatser angående jämställdhetsutveckling och om hur långt kvinnan kommit idag jämfört med på 1800-talet. Mannen och kvinnan i *The Hunger Games* har t.ex. inte lika stora skillnader som i *Pride and Prejudice* där det är mycket tydligare att kvinnan inte har samma värde som mannen. För framtida forskning kan analysen bidra till idéer om hur möjligheterna kan se ut för kvinnan i framtiden. Därefter skulle man också kunna försöka förutspå hur samhällsutveckling kommer fortsätta samt hur kvinnans möjligheter kan förbättras ytterligare.

---

⁴⁶ Tenngart, s. 118

2.5 Den dystopiska Austenhjältinnan

Seth Grahame-Smiths parodi *Stolthet och fördom och zombier* är baserad på Jane Austens roman med inflytande av den dystopiska genren. Parodiversionen utspelar sig under 1800-talet precis som originalversionen, men i den nya versionen är världen invaderad av zombier och alla, även kvinnor, måste lära sig att slåss mot dem. Hardy talar om heroism och feminism i *Jane Austen's Heroines: Intimacy in Human Relationships*. "Changing the relationship of men and women to each other, to heroism and society, might provide the bases of a new cultural order."⁴⁷ Grahame-Smiths Elizabeth Bennet fortfarande är samma självständiga och individuella karaktär som i Austens version. Hon är fortfarande för jämställdhet och tvekar inte att uttrycka sina tankar och åsikter. I den dystopiska versionen måste Elizabeth kunna slåss och hantera vapen, alltså typiska manliga karaktärsdrag för hennes tid. För den nya Elizabeth är detta dock inget som hennes fiktiva samhälle tycker är konstigt, däremot är den traditionella synen på kvinnan om att hon ska vara dygdig och gifta sig rikt för försörjning kvar. Genom att blanda den typiska Austenhjältinnan med inslag från en dystopisk hjältinna blir Elizabeth en dystopisk Austenhjältinna med fler egenskaper både som hjältinna och feministisk förespråkare. En dystopisk Austenhjältinna är ett exempel på en ny kulturell ordning som Hardy syftar på. Genom att ge Elizabeth en ny hjältinneroll som till viss del baseras på hennes gamla roll får Elizabeth en ny innebörd. Hon kan revoltera genom nya metoder och visa att en kvinna kan utföra manliga sysslor. I *Stolthet och fördom och zombier* sker en zombieattack på balen där Elizabeth möter Darcy. Elizabeth har precis hört den nedvärderande kommentaren Darcy säger om henne till Bingley, men Elizabeth blir i den här versionen rasande och ska just konfrontera Darcy när zombieattacken bryter ut. Då Elizabeth och hennes systrar är tränade att slåss mot zombier ger de sig in i striden. "Från en vrå i rummet såg Mr Darcy hur Elizabeth och hennes systrar arbetade sig utåt, halshuggande zombie efter zombie i sin framfart. Han kände bara till en annan kvinna i hela Storbritannien som hanterade en dolk med lika stor skicklighet, grace och dödlig precision."⁴⁸ Elizabeth har nu ett temperament som liknar Katniss i Grahame-Seths version. Hon är beredd att tackla Darcy direkt istället för att låtsas som hon inte bryr sig. Elizabeth har också förmågan att slåss, vilket visar att hon i den dystopiska världen kan konkurrera med mannen. Elizabeths hjältinneroll representeras här av en kvinna som tänker säga ifrån när hon blir orättvist behandlad och som dessutom inte tvekar att slåss mot faror. Hennes humör är inte detsamma som innan, men kombinationen mellan Austen och dystopi gör så att hon i svåra situationers

---

⁴⁷ Hardy, s. 6

⁴⁸ Seth Grahame-Smith, *Stolthet och fördom och zombier*, Malmö 2009, s. 14

kan slåss för sitt liv och samtidigt uppför sig med elegans. I utdraget visar Elizabeth att den dystopiska Austenhjältinnan har större möjlighet att säga vad hon tycker och tänker samt att hon har förmågan att kunna slåss och försvara sina vänner vid behov. Efter balen samtalar Elizabeth och Jane om händelserna. Jane pratar om hur underbar hon tycker Bingley är. Då svarar Elizabeth: ”men man fann varken honom eller mr Darcy med kniv eller påk i stundens hetta.”⁴⁹ Här framträder Austens Elizabeth starkt då Austenhjältinnan anser att jämlikhet är viktigt i en relation. Dock är de typiska manliga och kvinnliga rollerna ombytta. Precis som i *The Hunger Games* är det i detta fall den kvinnliga huvudkaraktären som är beskyddaren, och på så sätt får Elizabeth en närmare koppling till Katniss.

Elizabeth som dystopisk hjältinna har fler likheter med Katniss än originalversionen då den dystopiska världen öppnar upp för fler möjligheter. I *Female Rebellion in Young Dystopian Fiction* påstår Miranda A. Green-Barteet att Katniss trotsiga beteende resulterar att hon blir ett självstyrande subjekt som kan bestämma över sitt liv istället för att förbli ett passivt objekt som låter sig styras av samhället.⁵⁰ Katniss har en annan möjlighet att bryta mot normen än Austenversionens Elizabeth, som till viss del hålls tillbaka av samhället på ett annat sätt. Även om Elizabeth vågar uttrycka sig mer än vad en kvinna normalt gjorde på den tiden så är hon väluppfostrad och betar sig inte hur som helst. I *Stolthet och fördom och zombier* är Elizabeth precis som Katniss, trotsig, och hon tänker inte låta någon nedvärdera henne eller behandla hur som helst och komma undan med det. Det är därför som hon tänker konfrontera Darcy på balen. När Darcy i zombievärlden friar blir resultatet detsamma som i *Pride and Prejudice*: Elizabeth vägrar. Men då hon har ett annat temperament påminner hennes handlingar om någonting som Katniss skulle kunna göra. ”En av hennes sparkar fann sitt mål, och Darcy skickades in i spiselkransen med en sådan kraft att en bit av kanten slogs sönder.”⁵¹ Elizabeth är rasande över att Darcy förstört Janes möjligheter att gifta sig med Bingley. När Elizabeth och Darcy argumenterar använder sig Elizabeth av sin träning och slåss mot Darcy för att visa vad hon tycker om honom. Deras konversation består fortfarande av artiga repliker, som väntat av en Austenhjältinna, men hennes agerande baseras på den dystopiska hjältinnans egenskaper om att slå tillbaka. Grahame-Smiths tolkning av Elizabeth ger henne flera egenskaper som för henne närmare Katniss. Den dystopiska Austenhjältinnan är trotsig, har ett hetare temperament, fler sätt att uttrycka sig, förmågan att slåss och hantera vapen samt att hon istället för mannen är beskyddaren.

---

⁴⁹ Grahame-Smith, s. 16

⁵⁰ Miranda A. Green-Barteet, *Female Rebellion in Young Dystopian Fiction*, Farnham: Surrey 2014, s. 34

⁵¹ Grahame-Smith, s. 151f

3. Slutsats

Jämförelsen mellan Jane Austens hjältinna Elizabeth Bennet och Suzanne Collins hjältinna Katniss Everdeen har visat att karaktärerna delar flera liknande egenskaper. Diskussionen i uppsatsen har framhävt hjältinnornas typiska karaktärsdrag och visat hur hjältinnorna representeras i sina roller utifrån ett feministiskt perspektiv. Genom att jämföra hjältinnornas roller har analysen också visat vad det kan innebära för feminismens utveckling. Den kortare analysen av Elizabeth som dystopisk hjältinna har visat att genren gett henne karaktärsdrag och möjligheter som liknar Katniss ännu mer, vilket kopplar samman dem ytterligare. Utifrån ett feministiskt perspektiv representeras Elizabeths hjältinneroll av hennes förespråkande för jämställdhet, förmåga att argumentera för sin sak samt agerande som visar att hon inte är ett objekt. Att hon är självständig och inte låter någon bestämma över henne visar att hon är en feminist före sin tid. Elizabeth bryter mot normen genom att vara utåtriktad, vägra gifta sig om relationen inte är jämställd, samt att hon låter sina moraliska värderingar styra över de val hon gör. Elizabeth revolterar mot 1800-talsnormen när hon gör som hon vill och säger vad hon tycker. Katniss representerar sin hjältinneroll genom att vara familjeförsörjaren. Hon visar att en ung kvinna kan göra samma saker som män och t.o.m. konkurrera med männen. Katniss är en symbol för feminism då hon vågar ta för sig och säga vad hon tycker och tänker. Hon bryter mot normen när hon bevisar att kvinnan kan vara den som beskyddar mannen. Eftersom Katniss går sin egen väg och gör saker på sitt sätt visar hon att man kan kapa sin egen roll. Genom att kämpa mot samhällets orättvisor är hon en feministisk förebild som visar att jämlikhet är viktigare än överlägsenhet.

De likheter som finns mellan Elizabeth och Katniss baseras på deras förmåga att stå upp för sig själva, förespråka jämlikhet och bryta mot samhällsnormerna. Ingen av dem har anpassat sig efter en stereotypisk kvinnoroll utan de gör båda som de vill utifrån de möjligheter de har. De största likheterna mellan Elizabeth och Katniss är att de kan tala för sin sak och agera på ett sätt som inte förväntas av omgivningen. Den dystopiska Elizabeth får i *Stolthet och fördom* och *zombier* fler karaktärsdrag som liknar Katniss. Ett häftigare temperament, förmågan att slåss och faktumet att hon istället för mannen är beskyddaren kopplar henne närmare Katniss. När det kommer till genrerna så utgör de olika vägar för feminismen att utvecklas. Det visar att det alltid går att göra skillnad och bryta mot normerna på något sätt oavsett hur kvinnans situation ser ut. I *Pride and Prejudice* och *The Hunger Games* har författarna haft liknande tankar som baseras på att hjältinnan har förmågan att göra skillnad. Likheterna mellan Elizabeth och Katniss bidrar till feminismens utveckling i den

mån att man kan se på tidsbeloppet i vilken utsträckning den har utvecklats samt hur kvinnans plats i samhället förbättrats. Jämförelsen utifrån ett feministiskt perspektiv kan bidra till framtida forskning i syfte att förutspå hur kvinnans möjligheter kan se ut på längre sikt. Avslutningsvis så har Austenhjältinnan och den dystopiska hjältinnan representerat sina roller utifrån olika tidsperioder, samhällsstrukturer och förutsättningar för kvinnan. De har båda visat att de är feministiska förebilder och att det finns vissa likheter mellan dem som visar att feminismen haft en betydelsefull roll för hjältinnorna. Den dystopiska Austenhjältinnan visar att genren kan ge avgörande karaktärsdrag för hur hjältinnan kan göra skillnad, även om en hjältinna alltid kan göra någon form av skillnad.

4. Källförteckning

Ahmed, Sara, "Feminist Futures", *A Concise Companion to Feminist Theory*, Eagleton, Mary (Ed.), Oxford: Blackwell Publishing 2003.

Austen, Jane, *Pride and Prejudice*, London: Penguin Books 1994.

Basu, Balaka; Broad, Katherine R.; Hintz, Carrie (Ed.), "Introduction", *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults: Brave New Teenagers*, New York: Routledge 2013.

Broad, Katherine R., "'The Dandelion in the Spring' Utopia as Romance in Suzanne Collins's *The Hunger Games* Trilogy", *Contemporary Dystopian Fiction for Young Adults: Brave New Teenagers*, Basu, Balaka; Broad, Katherine R.; Hintz, Carrie (Ed.), New York: Routledge 2013.

Collins, Suzanne, *The Hunger Games*, New York: Scholastic 2009.

Gilbert, Sandra, Gubar, Susan, "Shut up in Prose: Gender and Genre in Austen's Juvenilia", "Jane Austen's Cover Story (and Its Secret Agent)", *The Madwoman in the Attic: The Woman Writer and the Nineteenth-Century Literary Imagination*, 2:a uppl., New Haven: Yale University Press 2000.

Grahame-Smith, Seth, *Stolthet och fördom och zombier*, Malmö: Klonk Klassiker Kakao Förlag 2009.

Green-Barteet, Miranda A., "'I'm beginning to know who I am': The Rebellious Subjectivities of Katniss Everdeen and Tris Prior", *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction*, Day, Sara K.; Green-Barteet, Miranda A.; Montz, Amy L. (Ed.), Farnham, Surrey: Ashgate 2014.

Hardy, John, "Introduction", "Elizabeth Bennet" *Jane Austen's Heroines: Intimacy in Human Relationships*, London: Routledge & Kegan Paul 1984.

Jones, Vivien, "Money and marriage: *Pride and Prejudice*", *How to Study a Jane Austen Novel*, 2:a uppl., Basingstoke: Macmillan 1997.

McDowell, Linda, "Place and Space", *A Concise Companion to Feminist Theory*, Eagleton, Mary (Ed.), Oxford: Blackwell Publishing 2003.

Pulliam, June, "Real or Not Real – Katniss Everdeen Loves Peeta Melark: The Lingering Effects of Discipline in the "Hunger Games" Trilogy", *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction*, Day, Sara K.; Green-Barteet, Miranda A.; Montz, Amy L. (Ed.), Farnham, Surrey: Ashgate 2014.

Sawyer Fritz, Sonya, "Girl Power and Girl Activism in the Fiction of Suzanne Collins, Scott Westerfield, and Moira Young", *Female Rebellion in Young Adult Dystopian Fiction*, Day, Sara K.; Green-Barteet, Miranda A.; Montz, Amy L. (Ed.), Farnham, Surrey: Ashgate 2014.

Tenngart, Paul, "Feminism, genusteori, queerteori", *Litteraturteori*, Malmö: Gleerups 2008.

Todd, Janet, "Life and Times", "The Literary Context", "Pride and Prejudice", *The Cambridge Introduction to Jane Austen*, Cambridge: Cambridge University Press 2006.